

УПРАВЛІННЯ РИНКОМ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ В МІСТАХ УКРАЇНИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Мельниченко О.І., кандидат технічних наук, Національний транспортний університет, м. Київ, Україна, melnichenko@ntu.edu.ua, orcid.org/0000-0001-9694-9824

Ігнатенко О.С., доктор технічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, dntu.dnn@ukr.net, orcid.org/0000-0003-0443-5469

Дмитриченко А.М., кандидат технічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, andrew_d@ukr.net, orcid.org/0000-0001-6144-7533

MANAGEMENT OF THE MARKET OF TRANSPORT SERVICES FOR THE POPULATION IN THE CITIES OF UKRAINE: ORGANIZATIONAL AND LEGAL ASPECT

Melnichenko O., Candidate of Science in Engineering, National Transport University, Kyiv, Ukraine, melnichenko@ntu.edu.ua, orcid.org/0000-0001-9694-9824

Ignatenko O., Doctor of Engineering Sciences, National Transport University, Kyiv, Ukraine, dntu.dnn@ukr.net, 0000-0003-0443-5469

Dmytrychenko A., Candidate of Engineering Sciences, National Transport University, Kyiv, Ukraine, andrew_d@ukr.net, rcid.org/0000-0001-6144-7533

Постановка проблеми в загальному вигляді. Транспортні послуги як вид публічних послуг є важливою складовою, базовим елементом діяльності центральних та місцевих органів публічної влади й управління, транспортних підприємств та організацій, основою розвитку економіки міст, регіонів та запорукою економічної незалежності України.

Формування ринку транспортних послуг є одним з найважливіших пріоритетів забезпечення високого рівня конкурентоспроможності держави. Незважаючи на те, що більшість функцій обслуговування населення транспортом регулюються чинним законодавством, застосування його норм не завжди характеризується системністю і досягненням ефективної результативності. Така невідповідність посилюється через незавершеність теоретико-методологічного узагальнення процесів управління ринком транспортних послуг в організаційно-правовому спрямуванні.

Базові правові аспекти надання публічних послуг громадянам закріплені в Конституції України, зокрема статтею 42 передбачено, що «держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів» [5], але для застосування цієї правової норми необхідний належний науковий супровід. Водночас, слід зазначити, що реалізація наведених положень в повній мірі як безпосередньо, так і опосередковано пов'язана з наданням транспортних послуг. Переліки публічних послуг різняться як від регіону до регіону так і від підприємства до підприємства, що залежить від місцевих умов, типу управління, характеристики ринку послуг, його соціально-економічної структури тощо.

Особливої складності набуває проблема саме організаційно-правового забезпечення управління ринком транспортних послуг в містах України. Це пояснюється значними обсягами перевезень, великою кількістю зайнятих суб'єктів господарювання. Рівень організації надання транспортних послуг визначає ефективність роботи як надавачів послуг, тобто транспортних підприємств та організацій, так і центральних та місцевих органів публічної влади й управління, які опікуються завданнями формування ринку транспортних послуг.

Отже, для досягнення позитивних результатів в перспективі необхідне системне управління сферою транспортних послуг, успішність якого передбачає вільне володіння сучасним організаційно-правовим інструментарієм, що й визначає актуальність обраної тематики дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, свідчить, що проблеми управління ринком публічних послуг стали об'єктом дослідження багатьох науковців. Зокрема, загальним засадам управління міським господарством і сферою муніципальних послуг в теоретичному та прикладному аспектах присвячено монографічне дослідження В. Бабаєва [2], а підходам до зміцнення містообслуговуючої сфери органами місцевого самоврядування – І. Гарькавого [3]. Проблемні питання організації взаємодії органів місцевого

самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері надання муніципальних послуг вивчала В. Колтун [4]. Узагальнення проблем муніципального права України здійснено під керівництвом В. Погорілко, О. Фрицького та М. Баймуратова [6]. Як теоретичну основу реалізації форм, методів та засобів муніципального менеджменту в сфері управління ринком публічних послуг можна вважати дослідження, проведені Ю. Шаровим, О. Чикаренком, О. Бобровською [7], а питання організації і технології надання послуг вивчались під керівництвом В. Апопія [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукових праць за темою дослідження свідчить, що вони мають фрагментарний характер і необхідно здійснити системний аналіз та узагальнення організаційно-правових аспектів управління ринком транспортних послуг для населення в містах України в межах діяльності центральних та місцевих органів публічного управління, транспортних підприємств та організацій. Таке спрямування досліджень пояснюється наявністю особливостей транспортних послуг як за структурою та процесами надання, так і за рівнем соціальної спрямованості.

Мета статті – здійснити аналіз та узагальнення організаційно-правових аспектів управління ринком транспортних послуг в містах України, а також визначити напрями підвищення рівня транспортного обслуговування населення та результативності діяльності суб'єктів управління та господарювання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз свідчить, що організаційно-правові аспекти управління ринком транспортних послуг в містах в значній мірі методологічно закріплені в сучасному законодавстві України. Так, згідно з Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» розгляду проектів планів транспортних підприємств і організацій, які належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, внесення до них зауважень і пропозицій, здійснення контролю за їх виконанням має здійснюватись виконавчими органами сільських, селищних, міських рад за повноваженнями у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку [11]. Через реалізацію можливості подавати до районних, обласних рад необхідні показники та вносити пропозиції до програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно районів і областей, а також до планів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, з питань, пов'язаних із соціально-економічним та культурним розвитком території, задоволенням потреб населення в транспортних послугах ці ж органи публічної влади можуть суттєво впливати на конкурентоспроможність ринків транспортних послуг. Водночас, за повноваженнями щодо здійснення розміщення на договірних засадах замовлень на виконання транспортних послуг, необхідних для територіальної громади, на підприємствах, в установах та організаціях, виконавчі органи сільських, селищних, міських можуть забезпечити належний рівень збалансування попиту і пропозиції на ринку транспортних послуг.

Правові та організаційні засади реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, до якої відноситься сфера транспорту, визначає Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Важливо усвідомлювати, що до регуляторних органів, окрім Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, інших державних органів, відносяться й місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також посадові особи будь-якого із зазначених органів, якщо відповідно до законодавства ця особа має повноваження одноособово приймати регуляторні акти. Результатом такої діяльності є регуляторні акти, які або окремі положення яких спрямовані на правове регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання [11]. В повній мірі це відноситься до управління ринком транспортних послуг для населення міст. Зокрема, законодавством про місцеве самоврядування визначено, що до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад за делегованими повноваженнями належать участь у здійсненні державної регуляторної політики в межах та у спосіб, встановлені означеним Законом України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності", а також розгляд і узгодження планів транспортних підприємств, установ та організацій, що не належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, здійснення яких може викликати негативні соціальні, демографічні, екологічні та інші наслідки, підготовка до них висновків і внесення пропозицій до відповідних органів [11].

Для забезпечення належного управління транспортною системою міста, а також зміцнення та ефективного функціонування ринку транспортних послуг виконавчі органи сільських, селищних, міських рад в межах повноважень в галузі бюджету, фінансів і цін можуть:

- опікуватись питаннями залучення на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, та коштів населення, а також бюджетних коштів на будівництво, розширення, ремонт і утримання на пайових засадах об'єктів транспортної інфраструктури та на заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

- здійснювати об'єднання на договірних засадах коштів відповідного місцевого бюджету та інших місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування комунальних транспортних підприємств, установ та організацій, вирішення інших питань, що стосуються спільних інтересів територіальних громад.

Значний потенціал управління ринком транспортних послуг населенню міст України в організаційно-правовому аспекті, згідно із законодавством про місцеве самоврядування, мають повноваження виконавчих органів місцевих рад щодо управління комунальною власністю, які стосуються:

- управління в межах, визначених радою, майном, що має відношення до надання транспортних послуг і належить до комунальної власності відповідних територіальних громад;

- встановлення порядку та здійснення контролю за використанням прибутків транспортних підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідних територіальних громад;

- підготовки і внесення на розгляд ради пропозицій щодо порядку та умов відчуження комунального майна, проектів місцевих програм приватизації та переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; організація виконання цих програм.

Упорядкування супутніх питань розвитку ринку транспортних послуг стосуються повноваження щодо прийняття рішень про розміщення, обладнання та функціонування майданчиків для паркування транспортних засобів та стоянок таксі на вулицях і дорогах населених пунктів, здійснення контролю за цими напрямками, а також впровадження в межах відповідного населеного пункту автоматизованої системи контролю оплати вартості послуг з паркування, затвердження технічних вимог та завдання до цієї системи.

Підвищення конкурентоспроможності ринків транспортних послуг для населення та ефективності систем їх надання спричиняє вирішення питань:

- встановлення зручного для населення режиму роботи транспортних підприємств, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад;

- затвердження маршрутів і графіків руху, правил користування міським пасажирським транспортом незалежно від форм власності, узгодження цих питань стосовно транзитного пасажирського транспорту у випадках, передбачених законодавством;

- прийняття рішення про впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті незалежно від форм власності та визначення особи, уповноваженої здійснювати справляння плати за транспортні послуги в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду [11].

В межах дослідження за обраною темою, важливо звернути увагу, що визначені в законодавстві повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад в організаційно-правовому аспекті пов'язані із встановленням порядку функціонування та вимог до автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті незалежно від форм власності, а також видів, форм носіїв, порядку обігу та реєстрації проїзних документів, а також організацією недискримінаційного доступу постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг, уповноважених ними осіб до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, енергетики, кабельної каналізації електрозв'язку, будинкової розподільної мережі комунальної власності на договірній основі з підприємствами, на балансі яких перебуває ця інфраструктура.

Для формування конкурентного середовища в сфері транспортних послуг міст передбачено визначення на конкурсних засадах суб'єктів господарювання, що здійснюють у межах певної території надання послуг з вивезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами [10,11].

Низка питань розвитку системи управління ринком транспортних послуг для населення міст України в організаційно-правовому аспекті стосуються делегованих повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських ради. Слід зазначити, що делегованими повноваженнями вважають повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад на засадах законності, доцільності, обґрунтованості, добровільності та підконтрольності суб'єктів реалізації таких повноважень [2, с. 35].

За делегованими повноваженнями виконавчі органи місцевих рад мають здійснювати заходи щодо розширення та вдосконалення мережі підприємств транспорту, а також здійснення відповідно до законодавства контролю за належною експлуатацією та організацією обслуговування населення підприємствами транспорту, за належними, безпечними і здоровими умовами праці на цих підприємствах і об'єктах, прийняття рішень про скасування даного ними дозволу на експлуатацію об'єктів у разі порушення нормативно-правових актів з охорони праці, екологічних, санітарних правил, інших вимог законодавства, а також встановлення за погодженням з власниками зручного для населення режиму роботи розташованих на відповідній території підприємств, установ та організацій сфери обслуговування незалежно від форм власності [11].

Водночас, за виконавчими органами місцевих рад закріплено повноваження щодо здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо захисту прав споживачів, а також здійснення контролю за дотриманням підприємствами комунальної власності вимог законодавства щодо забезпечення на договірній основі безперешкодного доступу постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг, уповноважених ними осіб до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, енергетики, кабельної каналізації електрозв'язку, що перебуває у них на балансі, а також за правильністю обрахування плати за доступ. Виконавчим органам сільських, селищних, міських рад забороняється делегування цих повноважень з контролю суб'єктам господарювання.

Управління ринком транспортних послуг населенню міст України в організаційно-правовому аспекті безпосередньо пов'язане розвитком транспортної інфраструктури міст за повноваженнями у галузі будівництва. Зокрема, це стосується:

- залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в розвитку та реконструкції об'єктів транспортного обслуговування;
- організації розвитку інфраструктури об'єктів транспорту комунальної власності для розміщення технічних засобів електронних комунікацій з метою задоволення потреб населення у електронних комунікаційних послугах [11].

Базові положення організаційно-правового забезпечення ринку транспортних послуг населенню міст України з певною технологічною конкретизацією закріплені й Законом України "Про автомобільний транспорт", де визначено, що замовником транспортних послуг слід вважати юридичну або фізичну особу, яка замовляє транспортні послуги з перевезення пасажирів чи/та вантажів, а органи місцевого самоврядування формують мережу міських автобусних маршрутів загального користування і здійснюють контроль за виконанням транспортного законодавства на відповідній території згідно з повноваженнями, визначеними законами України [9].

В аспекті розвитку ринку транспортних послуг організація пасажирських перевезень на міських автобусних маршрутах загального користування покладається на виконавчий орган сільської, селищної, міської ради відповідного населеного пункту, які зобов'язані:

- забезпечувати формування автобусної маршрутної мережі загального користування й мережі таксомоторних стоянок та розробляти перспективи їх розвитку;
- організовувати утримання в належному стані проїзної частини автомобільних доріг та під'їздів (на міських автобусних маршрутах загального користування) і в разі завдання матеріальних збитків автомобільному перевізнику, що обслуговує автобусний маршрут загального користування, унаслідок неналежного утримання проїзної частини автомобільної дороги чи під'їзду компенсувати йому збитки;
- забезпечувати облаштування необхідною інфраструктурою автобусних маршрутів загального користування, а саме – автопавільйонами, інформаційним забезпеченням пасажирів і підтримувати її в належному технічному та санітарному стані;
- забезпечувати розроблення паспортів автобусних маршрутів загального користування з визначенням необхідної кількості автобусів, їх пасажиромісткості, класу, технічних та екологічних показників, розкладу руху. Порядок розроблення та затвердження паспорта маршруту визначає центральний орган виконавчої влади з питань автомобільного транспорту;
- проводити конкурс на перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування;
- забезпечувати укладання договору на автобусних маршрутах загального користування із автомобільним перевізником – переможцем конкурсу на міських, приміських та міжміських автобусних маршрутах загального користування, які не виходять за межі території області (внутрішньообласні маршрути), чи надання дозволу на приміських та міжміських автобусних

маршрутах загального користування, які виходять за межі території області (міжобласні маршрути), та забезпечувати контроль за виконанням ним умов договору чи дозволу;

- забезпечувати безпечне і якісне обслуговування пасажирів на автобусних маршрутах загального користування;

- забезпечувати компенсацію втрат автомобільному перевізнику внаслідок перевезення пільгових категорій пасажирів та регулювання тарифів [9].

Окремою статтею Закону визначено надання соціально значущих послуг автомобільного транспорту (Стаття 11). Передбачено, що надання таких послуг здійснюється відповідно до законодавства з питань поставки продукції для державних потреб. Соціально значущими послугами автомобільного транспорту є послуги з перевезення пасажирів автобусними маршрутами загального користування за визначеними уповноваженими органами тарифами та на пільгових умовах відповідно до законодавства. Означені організаційно-правові положення підпадають під дію Закону України «Про публічні закупівлі», який визначає правові та економічні засади здійснення закупівель послуг, зокрема транспортних послуг для забезпечення потреб територіальних громад та об'єднаних територіальних громад [12]. При цьому ставиться за мету забезпечення ефективного та прозорого здійснення таких закупівель, що сприяє створенню конкурентного середовища, запобігання проявам корупції та розвитку добросовісної конкуренції на ринку транспортних послуг в містах. Водночас, на законодавчому рівні передбачено регулювання положень про забезпечення функціонування міського електричного транспорту, у тому числі метрополітену, та експлуатація його об'єктів для надання послуг з перевезення, а також надання послуг з перевезення пасажирів автобусами в межах міст, з дотриманням умов, визначених відповідним органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на визначених ним маршрутах.

Розвиток ринку транспортних послуг можливий за вмілого застосування органами місцевого самоврядування норм права, прогресивних технологій, форм і методів управління, а також реалізації внутрішнього потенціалу територій, спільно з іншими партнерами. Це дозволить не тільки підвищити якість обслуговування, а й перманентно збільшувати обсяги транспортних послуг, що надаються населенню [3, с.215].

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Підводячи підсумок на підставі проведених досліджень зазначимо, що пріоритетами забезпечення належного рівня управління ринком транспортних послуг для населення в містах України в організаційно-правовому аспекті у взаємодії транспортних підприємств та організацій з виконавчими органами сільських, селищних, міських рад слід вважати:

- систематичне вивчення та прогнозування рівня попиту, критичних ситуацій на ринку транспортних послуг, розгляд проектів планів транспортних підприємств і організацій, формування пропозиції до програм соціально-економічного та культурного розвитку міст, районів і областей;

- здійснення державної регуляторної політики в межах та у спосіб, встановлені означеним законодавством України, залучення на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території на будівництво, розширення, ремонт і утримання транспортної інфраструктури та на заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

- управління майном, що має відношення до надання транспортних послуг, встановлення зручного для населення режиму роботи транспортних підприємств, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, затвердження маршрутів і графіків руху, правил користування міським пасажирським транспортом незалежно від форм власності;

- впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті незалежно від форм власності, встановленням порядку функціонування та вимог до автоматизованої системи обліку оплати проїзду, здійснення контролю за належною експлуатацією та організацією обслуговування населення підприємствами транспорту;

- забезпечення формування автобусної маршрутної мережі загального користування й мережі таксомоторних стоянок та перспективи їх розвитку, проведення конкурсу на перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, забезпечення безпечного і якісного обслуговування пасажирів на автобусних маршрутах загального користування.

До важливих чинників розвитку ринку транспортних послуг, які можна вважати перспективними щодо подальших розвідок у даному напрямі, можна віднести створення конкурентного середовища, захист від недобросовісної конкуренції, боротьбу з тіншовими явищами – що в значній мірі залежать як суб'єктів господарювання, так і від місцевих органів публічної влади та управління.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Бабаєв В. М. Управління міським господарством: теоретичні та прикладні аспекти: монографія / В. М. Бабаєв. – Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2014. 204 с.
2. Воронкова В. Г. Муніципальний менеджмент: навч. посіб. / В. Г. Воронкова. – Київ : ВД “Професіонал”, 2014. 256 с.
3. Гарькавий І. Б. Зміцнення містообслуговуючої сфери органами місцевого самоврядування : монографія / І. Б. Гарькавий. – Київ : НАДУ ; Фенікс, 2015. 356 с.
4. Колтун В. С. Організація взаємодії органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади у сфері надання муніципальних послуг / В. С. Колтун // Вісн. НАДУ. – 2012. – № 1. – С. 211-220.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80-вр>.
6. Муніципальне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, О. Ф. Фрицький, М. О. Баймуратов та ін. ; за ред. В. Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. – Київ : Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
7. Муніципальний менеджмент : навч. посіб. / Ю. П. Шаров, О.А. Чикаренко, О. Ю. Бобровська та ін. ; за наук. та заг. ред. Ю. П. Шарова. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2007. – 350 с.
8. Організація і технологія надання послуг : навч. посіб. / за ред. проф. В. В. Апопія. – Київ : Видавн. центр “Академія”, 2006. – 311 с.
9. Про внесення змін до Закону України «Про автомобільний транспорт»: Закон України від 23.02.2006 р. № 3492–IV-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14-вр>.
10. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.20103 р. № 1160-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15-вр>.
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
12. Про публічні закупівлі: Закон України від 05.12.2015 р. № 922-VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19-вр>.

REFERNCES

1. Babayev V.M. (2014) Management of urban economy: theoretical and applied aspects: a monograph. – Kharkiv: HarRI NAPA Publishing House “Master”. 204 p. [in Ukrainian].
2. Voronkova V.G. (2014) Municipal management: textbook. way. – Kyiv: VD “Professional”. 256 p. [in Ukrainian].
3. Garkavy I.B. (2015) Strengthening the city service sector by local governments: a monograph. – Kyiv: NAPA; Phoenix. 356 p. [in Ukrainian].
4. Koltun V.S. (2012) Organization of interaction of local governments with local executive bodies in the field of municipal services – Visn. NADU. 1. 211-220. [in Ukrainian].
5. The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 № 254k / 96-VR The Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80-вр>. [in Ukrainian].
6. Pogorilko V.F. (2001) Municipal law of Ukraine: a textbook (2001) / for order. VF Pogorilka, OF Fritsky. – Kyiv: Yurinkom Inter, – 352 p. [in Ukrainian].
7. Sharov Y. P. (2007) Municipal management: textbook. way. – Dnipropetrovsk: DRIDU NADU, 350 p. [in Ukrainian].
8. Apopia V.V. (2006) Organization and technology of services: textbook. way. – Kyiv: Publishing house. Center "Academy", 311 p. [in Ukrainian].
9. On Amendments to the Law of Ukraine “On Road Transport”: Law of Ukraine of February 23, 2006 № 3492 – IV-VR. Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2344-14-вр>. [in Ukrainian].
10. On the principles of state regulatory policy in the field of economic activity: Law of Ukraine of 11.09.20103 № 1160-IV. Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15-вр>. [in Ukrainian].
11. On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine of 21.05.1997 № 280/97-BP. Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>. [in Ukrainian].
12. On public procurement: Law of Ukraine of 05.12.2015 № 922-VIII. Verkhovna Rada of Ukraine. Legislation of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19-вр>. [in Ukrainian].

РЕФЕРАТ

Мельниченко О.І. Управління ринком транспортних послуг для населення в містах України: організаційно-правовий аспект / О.І. Мельниченко, О.С. Ігнатенко, А.М. Дмитриченко // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Технічні науки». Науковий журнал. – К.: НТУ, 2022. – Вип. 1 (51).

В статті досліджуються організаційно-правові аспекти управління ринком транспортних послуг для населення в містах України. Проведено систематизацію правових норм законодавства України за напрямом дослідження та визначено пріоритети забезпечення належного рівня управління ринком транспортних послуг у взаємодії транспортних підприємств й організацій з виконавчими органами сільських, селищних, міських рад.

Об'єкт дослідження – відносини, пов'язані з управлінням ринком транспортних послуг для населення в містах України.

Мета роботи – аналіз та узагальнення організаційно-правових аспектів управління ринком транспортних послуг в містах України, а також визначення напрямів підвищення рівня транспортного обслуговування населення та результативності діяльності суб'єктів управління та господарювання.

Методи дослідження – аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, індукція, дедукція.

Розвиток ринку транспортних послуг для населення в містах України в організаційно-правовому аспекті може бути досягнутий на умовах наукового супроводу щодо застосування правових норм за цим напрямом, прогресивних технологій, форм і методів управління, а також реалізації внутрішнього потенціалу територій, спільно з іншими партнерами. Встановлено, що зусилля транспортних підприємств й організацій, а також виконавчих органів сільських, селищних, міських рад мають концентрувати на виконанні завдань щодо вивчення та прогнозування рівня попиту на транспортні послуги, формування планів й програм соціально-економічного та культурного розвитку територій в транспортному аспекті; здійсненні ефективної державної регуляторної політики та залученні на договірних засадах коштів на будівництво, розширення, ремонт і утримання транспортної інфраструктури. Раціональним має бути управління майном, що має відношення до надання транспортних послуг, встановлення зручного для населення режиму роботи транспортних підприємств, затвердження маршрутів і графіків руху, правил користування міським пасажирським транспортом незалежно від форм власності. Слід приділити увагу впровадженню автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті незалежно від форм власності, системі здійснення контролю за належною експлуатацією та організацією обслуговування населення підприємствами транспорту. Це дозволить не тільки підвищити якість обслуговування населення, а й підвищити ефективність роботи транспортних підприємств.

Результати досліджень можуть бути рекомендовані до впровадження транспортним підприємствам й організаціям, виконавчим органам сільських, селищних, міських рад у систему організаційно-правового управління ринком транспортних послуг для населення в містах України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ, УПРАВЛІННЯМ РИНКОМ, ПРАВОВІ НОРМИ, ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕВЕЗЕНЬ, МІСЬКИЙ ПАСАЖИРСЬКИЙ ТРАНСПОРТ, ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ.

ABSTRACT

Melnichenko O, Ignatenko O., Dmytrychenko A. Management of the market of transport services for the population in the cities of Ukraine: organizational and legal aspect. Visnyk National Transport University. Series «Technical sciences». Scientific journal. – Kyiv: National Transport University, 2022. – Issue 1 (51).

The article investigates the organizational and legal aspects of managing the market of transport services for the population in the cities of Ukraine. The systematization of legal norms of the legislation of Ukraine in the direction of research is carried out and the priorities of ensuring the proper level of management of the market of transport services in interaction of transport enterprises and organizations with executive bodies of village, settlement, city councils are determined.

The object of research is the relations related to the management of the market of transport services for the population in the cities of Ukraine.

The purpose of the work is the analysis and generalization of organizational and legal aspects of management of the market of transport services in the cities of Ukraine, as well as determination of directions of increase of the level of transport service of the population and efficiency of activity of subjects of management and management.

Research methods – analysis, synthesis, abstraction, generalization, induction, deduction.

The development of the market of transport services for the population in the cities of Ukraine in the organizational and legal aspect can be achieved through scientific support for the application of legal norms in this area, advanced technologies, forms and methods of management and internal potential of territories, together with other partners. It is established that the efforts of transport enterprises and organizations, as well as executive bodies of village, settlement, city councils should focus on tasks to study and forecast the level of demand for transport services, formation of plans and programs of socio-economic and cultural development in transport; implementation of an effective state regulatory policy and attraction of funds on a contractual basis for the construction, expansion, repair and maintenance of transport infrastructure. Property management related to the provision of transport services, the establishment of a convenient mode of operation of transport enterprises, approval of routes and schedules, rules for the use of urban passenger transport, regardless of ownership, should be rational. Attention should be paid to the introduction of an automated fare accounting system in urban passenger transport, regardless of ownership, a system of control over the proper operation and organization of public services by transport enterprises. This will not only improve the quality of public services, but also increase the efficiency of transport companies.

The results of research can be recommended for implementation by transport enterprises and organizations, executive bodies of village, settlement, city councils in the system of organizational and legal management of the market of transport services for the population in the cities of Ukraine.

KEY WORDS: TRANSPORT SERVICES, MARKET MANAGEMENT, LEGAL STANDARDS, TECHNOLOGIES OF TRANSPORTATION ORGANIZATION, CITY PASSENGER PASSENGER TRADE

АВТОРИ:

Мельниченко Олександр Іванович, кандидат технічних наук, Національний транспортний університет, завідувач кафедру виробництва, ремонту та матеріалознавства, e-mail: melnichenko@ntu.edu.ua, тел. +380506562446, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омелянович-Павленко 1, orcid.org/0000-0001-9694-9824

Ігнатенко Олександр Семенович, доктор технічних наук, Національний транспортний університет, професор, професор кафедри транспортних технологій, Київ, Україна, ignatenco@gmail.com, +38679059744, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омелянович-Павленко 1, orcid.org/0000-0003-0443-5469

Дмитриченко Андрій Миколайович, кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри транспортного права та логістики, Національний транспортний університет, e-mail: andrew_d@ukr.net, +380502816006, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омелянович-Павленко 1, orcid.org/0000-0001-6144-7533.

AUTHOR:

Melnichenko Oleksandr I., candidate of science in engineering, professor, National Transport University, the head of the department Manufacturing, Repair and Materials Engineering, e-mail: melnichenko@ntu.edu.ua, tel. +38(050)6562446, Ukraine, 01010, Kyiv, Omelianovycha-Pavlenka str. 1, orcid.org/0000-0001-9694-9824

Ignatenko Oleksandr Semenovich, Doctor of Technical Sciences, National Transport University, Professor, Professor of the Department of Transport Technologies, Kyiv, Ukraine, ignatenco@gmail.com, +38679059744, Ukraine, 01010, Kyiv, st. M. Omelyanovich-Pavlenko 1, orcid.org/0000-0003-0443-5469

Dmytrychenko Andrij Mykolayovich, Candidate of Engineering Sciences, Associate Professor, associate professor of department transport law and logistic, National Transport University, e-mail: andrew_d@ukr.net, +380502816006, orcid.org/0000-0001-6144-7533.

РЕЦЕНЗЕНТИ

Данченко О. Б., доктор технічних наук, професор, професор кафедри комп'ютерних наук та системного аналізу Черкаського державного технологічного університету, Черкаси, Україна.

Прокудін Г.С., доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри «Міжнародних перевезень та митного контролю» Національного транспортного університету, Київ, Україна.

REVUEWER

Danchenko O.B., Ph.D., Technical (Dr.), Professor, Professor of Computer Science and Systems Analysis of Cherkasy State Technological University, Cherkasy, Ukraine.

Prokudin G.S., Doctor of Technical Sciences, Professor, Head of the Department for International Transportation and Customs Control, National Transport University, Kyiv, Ukraine.